

Висновки... Адаптивне тестування студентів ВНЗ створює можливості для організації якісного контролю навчальних досягнень студентів, є засобом зворотного зв'язку між викладачем та студентом, способом індивідуалізації навчання в умовах кредитно-модульної системи, допомагає об'єктивно оцінити їх знання, виявити та вчасно ліквідувати прогалини, забезпечує диференційований принцип навчання. Систематичне проведення контрольних заходів за допомогою складених на вищому рівні інструментів контролю дозволяє ВУЗам формувати висококласних фахівців у різних областях знань, готових застосовувати накопичений багаж знань у будь-яку хвилину. Саме таких фахівців і в даний час, і в майбутньому потребує наша країна.

Література

1. Аванесов В.С. Композиция тестовых заданий: Учебная книга / В.С.Аванесов. – М.: Адепт, 1998. – 217 с.
2. Анастаси А. Психологическое тестирование: Книга 1. / А. Анастаси; [пер. с англ. под ред. К.М.Гуревича]. – М.: Просвещение, 1982. – 320 с.
3. Буренніков Ю.А. Тестовий контроль знань студентів, як засіб підвищення ефективності навчального процесу / Ю.А.Буренніков, О.В.Дерібо // Вісник ВПІ. – 1994. – №2. – С. 81-84.
4. Кісіль М. В. Оцінка якості вищої освіти / М.В.Кісіль // Вища освіта України. – 2005.– № 4 (14). – С. 82-87.
5. Кліменко В.М. Об'єктивний контроль знань студентів. / В.М. Кліменко, В.Д. Дупляк, О.П. Шиліна // Вісник ВПІ. – 1994. – № 2. – С. 87-88.
6. Федорук П.І. Модель адаптивного тестування з нечіткою логікою. / П.І. Федорук, С.М.Масловський // Математичні машини і системи. – 2009. – № 1. – С. 131-137.
7. Челишкова М.Б. Теорія і практика конструювання педагогічних тестів. / М.Б. Челишкова – М.: Дослідницький центр проблем якості підготовки спеціалістів, 2001. – 432 с.

Анотація

У статті розглянуто питання контролю і оцінки знань студентів ВНЗ в ході навчального процесу методом тестування. Тестування багатофункціональне. Воно дозволяє швидше зрозуміти, як далі працювати з даним студентом, а також допомагає лектору скорегувати курс.

Аннотация

В данной статье рассмотрены вопросы контроля и оценки знаний студентов вузов в ходе учебного процесса методом тестирования. Тестирование многофункционально. Оно позволяет быстрее понять, как дальше работать с данным студентом, а также помогает лектору скорректировать курс.

Summary

In this article the question of control and estimation of knowledges of students of VNZ is considered during educational process by a testing method.

Ключові слова: контроль, оцінювання, тест, адаптивне тестування.

Ключевые слова: контроль, оценка, тест, адаптивное тестирование.

Key words: monitoring, evaluation, testing, adaptive testing.

Подано до редакції 15.03.2011.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц..Тимчук Л.І.

УДК 355.233:378.091.3

© 2011

Чабаненко В.П., Зорій Я.Б.

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ КАФЕДР ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Перед вищою військовою школою Державна програма будівництва і розвитку Збройних Сил України ставить завдання – готувати високопрофесійних офіцерів з розширеним творчим мисленням, які здатні ефективно виконувати складні багатопланові завдання бойової і мобілізаційної підготовки, вміло навчати та виховувати особовий склад підпорядкованих підрозділів.

Актуальною проблемою сучасної вищої військової школи все більше виступає готовність майбутніх військових спеціалістів до професійної діяльності. Все частіше ставиться питання про готовність офіцерів здійснювати військово-педагогічний процес на більш високому професійному рівні. Виходячи з цього офіцери запасу, підготовка яких здійснюється на кафедрах військової підготовки (далі – КВП) цивільних вищих навчальних закладів, не повинні бути поза увагою військово-педагогічної науки, оскільки саме вони, як свідчить досвід воєн і сучасних воєнних конфліктів, складають основу командного складу підрозділів і частин у воєнний час.

За твердженням М.Нещадима, з переходом до неперервної освіти стає різноманітнішим склад тих, хто навчається, рівень їхньої підготовки, характер мотивації і зміст навчання. Все це вимагає зміни парадигми освіти, пошуку нових освітніх технологій. Стрижень нової парадигми освіти полягає в зміні провідного суб'єкта освітнього процесу – замість того, хто навчає, має стати той, хто навчається. Відбувається перехід від принципу "йди за

мною” до принципу “іди сам”. Разом з тим, тому, хто навчається, надається широка можливість добирати потрібну йому інформацію, визначати її необхідність, виходячи з поставленої мети [4].

Йдеться про новий підхід до самостійної організаційно-методичної діяльності студентів КВП що, при впровадженні у навчальний процес з метою комплексного формування методичних умінь, дозволить формувати вищий рівень готовності випускників до самостійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми...

На необхідність формування самостійності в процесі навчання зауважували багато педагогів та психологів. Так, вирішальне значення самостійності в процесі навчання відзначав К.Ушинський: „...вчителі повинні постійно пам’ятати, що слід передавати учневі не тільки ті або інші знання, але й розвивати в ньому бажання та здібність самостійно, без вчителя, здобувати нові знання, ...дати учневі можливість здобути потрібні знання не тільки з книг, але й з предметів, що його оточують, з життєвих ситуацій, з історії своєї душі. Маючи таку розумову силу, ... людина буде навчатися все своє життя, що, певна річ, і складає одне з головних завдань шкільного навчання” [7].

Вивченням різних аспектів проблеми самостійної роботи студентів у навчальному процесі займалися багато педагогів та психологів (С.Архангельський, А.Брушлинський, Н.Кунільна, Б.Ломов, Р.Нахімов, С.Рувінський, К.Славська та ін.). Самостійна робота як форма навчання, за твердженням низки вчених, є системою організації педагогічних умов, що забезпечують керівництво навчальною діяльністю студентів, яка відбувається за відсутності викладача і без його безпосередньої участі й допомоги. Так, Л.Рувінський до самостійної роботи відносить позааудиторну діяльність, однак при цій діяльності „керівна роль викладача відіграється опосередковано, через систему впливу на студента під час занять в аудиторії і на консультаціях” [6]. Як вважає В.Козаков, самостійна робота студентів – це специфічний вид навчальної діяльності, головною метою якої є формування самостійності суб’єкта, що навчається, а формування його умінь, знань і навичок здійснюється опосередковано через зміст і методи всіх видів навчальних занять [2].

Аналіз літератури засвідчує, що проблема самостійності навчальної діяльності студентів є достатньо складною, багатопланою та, в окремих випадках, досить суперечливою, особливо в умовах входження України у Болонський освітній простір.

Формулювання цілей статті... Метою статті є обґрунтування актуальності проблеми самостійної роботи студентів у системі військової підготовки майбутніх офіцерів запасу; розкриття педагогічних умов формування організаційно-методичної самостійності студентів кафедр військової підготовки цивільних вищих навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу дослідження... Актуальність проблеми формування у майбутніх офіцерів запасу навичок та умінь самостійної пізнавальної діяльності обумовлена самою суттю процесу пізнання, коли зовнішні об’єктивні фактори стають внутрішнім змістом особистості, її переконанням. Доведено, що рушійною силою навчального процесу є суперечності між висунутим ходом навчання, навчально-практичними завданнями та наявними можливостями студента, його здібностями, рівнем знань, умінь та розумовим розвитком.

Мова йде про самостійну навчальну діяльність студента, яка, за твердженням А.Сарокової, охоплює широкий спектр його дій, що містить:

- уміння самостійно, раціонально фіксувати прослухану лекцію;
- роботу над конспектом після лекції;
- роботу з науковою книгою, довідковими матеріалами;
- самостійну роботу з приладами, апаратурою, машинами;
- складання наукових доповідей, рефератів, звітів, описів та ін.

Цими навичками та вміннями студент повинен володіти вже на першому курсі вищого навчального закладу й тому, з нашого боку цілком доречно припустити, що до навчання на КВП він повинен бути певним чином підготовленим.

Навчаючись за програмою офіцерів запасу, студент має бути готовим до оволодіння найдосконалішими навичками та вміннями самостійної роботи над різноманітними джерелами знань, документами, над вміннями управлінської діяльності, як командира підрозділу і, зрештою, методичними навичками. Основа цієї готовності повинна бути закладена ще до вступу на КВП у вигляді загальних умінь та навичок.

В інтересах пошуку шляхів ефективного формування самостійності у майбутнього офіцера запасу виникає потреба більш глибокого та всебічного розгляду цього питання, розробки ефективних підходів до формування у нього самостійної розумової діяльності в умовах вищого навчального закладу. Тобто, студент повинен досягти такого рівня розвитку, коли він спроможний самостійно в умовах навчального процесу на КВП ставити перед собою мету діяльності, визначати умови, необхідні для найбільш оптимального вирішення завдань діяльності, коли він зможе сам планувати свої дії, корегувати їх здійснення, зіставляти отриманий результат з поставленою метою навчання, самостійно виконувати навчальну діяльність.

Аналіз наукових досліджень свідчить про дещо різне трактування поняття “самостійна робота”. Цей вид навчальної діяльності визначається або його роботою, що виконується студентом без допомоги викладача, або

формою навчання, системою організації педагогічних умов, або видом пізнавальної діяльності, або однією з її форм у вигляді обов'язкової або додаткової самостійної роботи тощо.

Фундаментальні дослідження вчених-педагогів (А.Алексюка, А.Аюрзанейна, П.Підкасистого, В.Козакова) дозволяють внести ясність у визначення поняття "самостійна робота", з яким пов'язані поняття "самостійність", "самостійна діяльність", "самостійні заняття", "самоосвіта".

Автори стверджують, що головний принцип самостійності навчання виражає її сутність, як діяльності. Він полягає не в тому, що студент діє без сторонньої допомоги, а в тому, що мета його діяльності одночасно носить в собі функцію управління цією діяльністю. Звідси стрижнем самостійної діяльності є, по суті, повне співпадання змісту мети діяльності (цілепокладання) з метою управління цією діяльністю (цілездійснення). З позицій цього процесу самостійна робота, як засіб організації навчального процесу студентів, виступає в подвійній якості: як об'єкт діяльності студента (тобто навчальне завдання, яке він повинен виконати) і як форма прояву ним окремого способу діяльності з виконання відповідного завдання.

На наше переконання, студент, як майбутній офіцер запасу, повинен бути підготовлений до обох процесів майбутньої самостійної діяльності. *Перший процес* – готовність до вирішення завдань на рівні самостійної діяльності, можна охарактеризувати показниками сформованості інтегративних якостей пізнавальної активності – пізнавальною ініціативою та самостійністю. *Другий процес* – самостійне оволодіння способами діяльності в умовах навчання на кафедрі військової підготовки.

Проведений аналіз готовності студентів КВП до самостійної навчальної діяльності засвідчив недостатню наявність у них, особливо – у студентів першого року військового навчання, умінь до організації управління цією діяльністю. Разом з тим, у сучасних вимогах до якості підготовки майбутнього спеціаліста (входження до європейського освітнього простору), в т.ч. і офіцера запасу, приділяється увага до самостійної навчальної діяльності під час навчання у вищому навчальному закладі.

Дослідження також показало, що готовність до самостійної діяльності майбутніх офіцерів запасу не може здійснюватись тільки в рамках їх самостійної роботи, вони повинні бути готові працювати в різних умовах військової діяльності. Поняття "самостійна діяльність" визначає, що студент, як майбутній офіцер запасу, повинен сам уміти визначити проблему, самостійно знаходити радикальні шляхи її розв'язання і використовувати при цьому різноманітні методи, керуючись своїми знаннями, уміннями і навичками. За твердженням ряду вчених самостійність – це особистісна властивість, що характеризує взаємозв'язок між зовнішньою і внутрішньою визначеністю (зовнішнім регулюванням і саморегулюванням) дій, виконуваних у суспільних інтересах. Студент діє самостійно при виконанні вимог, запропонованих йому в ході навчального процесу, тоді, коли він, майже не спираючись на педагогічне наставництво, прагне уміти виконувати вимоги інших осіб або вирішувати завдання, поставлені перед собою на основі розуміння теоретичних і практичних положень і з урахуванням суспільного контексту своїх дій, одержуючи при цьому користь і задоволення особисто для себе й усвідомлюючи користь, принесену оточуючому соціальному середовищу.

Тут доцільно буде звернути увагу на поняття "самостійність", визначення якого достатньо повно подає П.Юцявічене. Під самостійністю розуміється "здатність людини ефективно виконувати на певному рівні дії або цілу низку дій без будь-якої допомоги збоку, керуючись лише власним досвідом". При цьому людина повинна бути значною мірою самостійною з точки зору змістовної підготовленості і в той же час мати характерні уміння і навички організації самостійної роботи [8].

Пояснюючи такий підхід, П.Юцявічене виділяє два види самостійності: змістовну та організаційну. Під *змістовною* самостійністю буде розумітися спроможність людини приймати на якомусь визначеному рівні правильне рішення без допомоги збоку. *Організаційна* самостійність полягає в умінні людини організувати свою самостійну роботу з реалізації прийнятого рішення. Наявність у студента змістовної самостійності свідчить про те, що він здатний самостійно приймати ефективні рішення, але для їх реалізації в процесі навчальної діяльності йому необхідна організаційна самостійність. Організаційна ж самостійність, будучи фактором навчальної діяльності студента, без наявності у нього змістовної самостійності, зазвичай, не забезпечить позитивного результату самостійної діяльності.

Отже, говорити про реальну самостійність студентів варто тоді, коли їм притаманні два види самостійності. Розглядаючи проблему змістовної самостійності, доцільно дещо розширити це питання, зупинившись на понятті "розумова самостійність", яка за думкою низки науковців (А.Ковальов, А.Бутуєв, Н.Кузьміна та ін.), розглядалась і як пізнавальна творча самостійність, здібність, яка полягає в тому, що студент досконало володіє загальними уміннями та навичками, необхідними для пізнання реальної діяльності, для здобуття знань.

Зазначена думка співпадає з розкриттям сутності самостійності в комплексі з активністю та за твердженням М.Скаткіна виражається в *потребі до навчання*, в нашому випадку студента кафедри військової підготовки – у спроможності самостійно мислити, в здатності орієнтуватися в новій ситуації, самому бачити питання, завдання та знайти підхід до їх вирішення, яка потім, як підкреслює вчений, реалізується в процесі виконавчої діяльності [1].

Таким чином, розглянута нами проблема самостійної діяльності студента КВП актуальна ще й тому, що в більшості випадків його навчальна діяльність досить суттєво регламентована статутами, настановами, інструкціями, правилами. Все це недостатньо стимулює його самостійну діяльність і навіть певною мірою обмежує її. Тому суттєво і природно, що сьогодні виникає потреба удосконалення системи підготовки офіцерів запасу, у нашому випадку студентів кафедри військової підготовки. Постає питання про їх підготовку до певної організаційно-методичної самостійності, необхідної для можливої діяльності як військових командирів, і яку ми розуміємо в світлі зазначених ідей В.Козакова [2], Н.Кузьминої [3], В.Радецького [5], М.Скаткіна [1], П.Юцявічене [8] та ін.

Отже, організаційно-методична самостійність – це комплекс індивідуальних потреб студентів вивчати навчальний матеріал з метою отримання знань, формування навичок та умінь, необхідних йому як майбутньому офіцеру запасу; та здатність самостійно виконувати завдання, які ставить перед офіцером сучасний загальновійськовий бій.

Аналіз літератури, певний досвід педагогічної діяльності дозволяє нам стверджувати наступне. *По-перше*, від рівня сформованості самостійності студента КВП залежить розширення області використання отриманих знань, умінь, навичок і дій, реалізація міжпредметних зв'язків, які передбачають перехід до внутрішньо-предметних до міжпредметних зв'язків. Причому суттєво важливим є те, щоб ускладнення змісту, способів діяльності здійснювалося на кожному навчальному етапі, який приводив би до розширення зв'язків.

Підвищення рівня самостійності повинно досягатися за рахунок такої побудови навчання, в процесі якої здійснюється перехід вказівок педагога на необхідність виконання певних знань та дій у вирішенні навчального завдання до самостійного відшукування подібних знань і дій.

По-друге, формування самостійної навчальної діяльності студента КВП повинно передбачати таку організацію роботи, при якій він переходить від формування окремих операцій, що виконуються до формування всієї дії. Слід мати на увазі, що ступінь самостійності студентів буде підвищуватися в тому випадку, якщо вони будуть переходити від опанування діями в готовому вигляді до самостійного відкриття елементів або окремих дій та їх систем.

По-третє, підвищення рівня самостійності повинно забезпечити перехід студента до усвідомлення потреби оволодіння конкретними уміньми, важливості оволодіння цілісною структурою навчальної діяльності, тобто сформувати таку навчальну діяльність, яка забезпечить перехід від завдань репродуктивного характеру до творчих завдань, що вимагають використання знань і дій, характерних для навчального процесу на кафедрах військової підготовки.

Висновки... Таким чином, виокремлені нами узагальнення свідчать про поступове зростання рівня сформованості самостійності студента в процесі навчання на КВП. Це положення має суттєве значення, як в теоретичному, так і в практичному плані організації навчального процесу при підготовці офіцерів запасу. Самостійність дозволяє студенту, як майбутньому офіцеру, усвідомити мотиви, мету, способи, прийоми навчання. Сприйняття себе як суб'єкта військової системи навчання вимагає такої побудови навчання, при якій розвивається його активність, самостійність, відбувається поступове перетворення його із об'єкта педагогічного впливу в суб'єкт здійснюваної навчальної діяльності. Такий перехід можливий, якщо правильно будуються взаємостосунки викладача і студента в ході розвитку яких активні функції поступово передаються студенту, тобто майбутньому офіцеру запасу.

Останнє особливо важливе, оскільки формування самостійності в навчальній діяльності є передумовою прояву даної якості в інших видах діяльності, зокрема не тільки в тих, в які студент включається сьогодні, але і в ті, з якими він зустрінеться в майбутній професійній діяльності.

Література

1. Дидактика средней школы / Под ред. М.Н.Скаткина. – М.: Педагогика, 1982. – 319 с.
2. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение. / В.А.Козаков – К.: Вища школа, 1990. – 248 с.
3. Кузьмина Н.В. Методы исследования педагогической деятельности. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1970. – 114 с.
4. Нецадим М.І. Освіта протягом усього життя – необхідна вимога до фахівця XXI століття // Шлях до освіти. – 2000.– № 1. – С.14-16.
5. Радецький В. В основу навчання офіцерів покладена підготовка військових керівників-лідерів // Народна Армія. – 2006. – № 158 (3559).
6. Рувинский Л.И. Самовоспитание чувств, интеллекта, воли. / Л.И.Рувинский – М.: Знание, 1983. – 15 с.
7. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: В 2 т. – К.: Рад. шк., 1983. – Т.1 – 487 с.
8. Юцявічене П.А. Теория и практика модульного обучения./ П.А.Юцявічене– Каунас: Шиеса, 1989. – 272 с.

Анотація

У статті розглянуто аспекти щодо важливості організаційно-методичної самостійності студентів кафедри військової підготовки цивільних вищих навчальних закладів, як однієї з педагогічних умов застосування

комплексної системи прищеплення методичних навичок та умінь; та особливості її застосування в умовах модернізації вищої освіти України.

Аннотація

В статті розглянуті аспекти важливості організаційно-методичної самостійності студентів кафедр військової підготовки громадянських вищих навчальних закладів, як одного з педагогічних умов застосування комплексної системи формування методичних навичок та умінь, а також особливості її застосування в умовах модернізації вищої освіти України.

Summary

The body of the article goes on to discuss the problem of paramount aspects of organizational and methodological independency of the Reserved Officers' Training Corps' students as one of the pedagogical stipulations in the complex system application of methodical skills fostering in the ROTC students of the higher educational establishments. Furthermore, peculiarities of the methodical skills application in terms of higher education transformation are emphasized.

Ключові слова: самостійна навчальна діяльність, методичні навички та уміння, майбутні офіцери запасу, військова підготовка, педагогічні умови.

Ключевые слова: самостоятельная учебная деятельность, методические навыки и умения, будущие офицеры запаса, военная подготовка, педагогические условия.

Key words: independent educational activities, methodical skills, would-be officers-in-the-reserve, ROTC, military training, pedagogical term.

Подано до редакції 02.03.2011.

УДК 371.124: 786.016

© 2011

Чен Дин

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА СУТНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Трансформативні зміни у освіті в Україні, які відбивають поширення демократичних тенденцій у суспільних відносинах, відкривають багаті можливості для творчого розвитку особистості, розкриття її освітнього потенціалу, стверджують пріоритети загальнолюдських цінностей.

У процесі становлення індивідуальності перед сучасною наукою постають проблеми подальшого удосконалення підготовки педагогічних кадрів, у тому числі для дисциплін мистецького циклу. Вирішальною особою системи освіти залишається вчитель. Від його знань, педагогічної досконалості, творчої активності, наявності необхідних умінь та навичок залежить успіх навчання та життєвих здобутків сучасної молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Фокусуючи основну увагу на процесі формування педагогічних умінь і навичок майбутнього вчителя музичного мистецтва, вважаємо за доцільне обґрунтувати обрану проблему, спираючись на фундаментальні психологічні дослідження, які лягли в основу педагогічної теорії їх формування. У навчально-виховному процесі у вищій школі, у тому числі мистецьких відділеннях, відбувається багатовекторне формування фахівця, складовою частиною якого є "повідомлення та засвоєння знань, прищеплення навичок та вмінь" [1, с. 44]. Вимоги часу передбачають високий рівень підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва, що вимагає від них сходження до акмеї досконалості та отримання індивідуально-неповторного професіоналізму. За словами Спіріна, – "Майбутні вчителі повинні добре знати природу та сутність педагогічних умінь, повинні навчитись вправно працювати" [9, с. 11]. А для цього, за умов набуття необхідних знань про відповідну діяльність, "необхідно засвоїти досвід здійснення способів діяльності власними навичками та вміннями" [4, с. 21].

Поняття "формування педагогічних умінь та навичок" є дидактичною категорією. Його сутність, механізм формування як усвідомлених дій (контрольованих та неконтрольованих), їх взаємозв'язок, місце у динамічній функціональній структурі особистості студента, можливість здійснення педагогічного впливу на відповідні процеси теоретично обґрунтовані у фундаментальних працях видатних психологів: Б. Ананьєва, Л. Виготського, О. Леонтьєва, В. Мясіщева, К. Платонова, С. Рубінштейна. Шляхи формування педагогічних умінь та навичок вчителя, базуючись на теорії діяльності, відбито у психолого-педагогічній літературі, у роботах багатьох вчених (С. Архангельський, Ю. Бабанський, Ф. Гоноболін, В. Давидов, В. Кан-Калік, Н. Кузьміна, Г. Костюк, Л. Філонов, Г. Щукіна та ін.).

Сучасні автори ґрунтуються на психолого-педагогічній теорії діяльності, формування умінь та навичок, розробленої корифеями психологічної науки, збагачуючи її новими емпіричними даними, отриманими результатами власної експериментальної діяльності.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягає у розкритті психолого-педагогічної сутності процесу формування педагогічних умінь та навичок, визначенні їх взаємозв'язків для набуття необхідної фахової досконалості майбутнього вчителя музики. На шляху досягнення визначеної мети виділені наступні **завдання**: